



## Guía Docente

| Guía Docente          |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                    |           |
|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------|--------------------|-----------|
| Datos Identificativos |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                    | 2016/17   |
| Asignatura (*)        | Mercado de Traballo na Perspectiva Histórica                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      |                    | Código             | 650G01038 |
| Titulación            | Grao en Ciencias Empresariais                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                    |                    |           |
| Descriptor            |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                    |           |
| Ciclo                 | Período                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           | Curso              | Tipo               | Créditos  |
| Grao                  | 1º cuatrimestre                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Cuarto             | Optativa           | 6         |
| Idioma                | Castelán                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |                    |                    |           |
| Modalidade docente    | Presencial                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                    |                    |           |
| Prerrequisitos        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                    |           |
| Departamento          | Economía Aplicada 1                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                    |                    |           |
| Coordinación          | Lopez Martinez, Ivan                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Correo electrónico | ivan.lopezm@udc.es |           |
| Profesorado           | Lopez Martinez, Ivan                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | Correo electrónico | ivan.lopezm@udc.es |           |
| Web                   |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   |                    |                    |           |
| Descrición xeral      | Análise das características e funcionamento interno do mercado de traballo, prestando especial atención ao da economía española. Estudaranse, entre outros, aspectos teóricos, históricos, concetuáis, metodolóxicos e institucionáis, tendo en conta que o traballo non só representa unha peza fundamental da función de produción senón tamén unha parte esencial das estruturas sociais, a distribución do valor económico creado e a transmisión do recoñecemento colectivo. |                    |                    |           |

## Competencias do título

| Código | Competencias do título                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| A1     | CE1 - Aprender a aprender, por exemplo, cómo, cómo, onde novos desenvolvementos persoais son necesarios.                                                                                                                                                                                                                                                                   |
| A3     | CE3 - Comprender detalles do funcionamento empresarial, tamaño de empresas, rexións xeográficas, sectores empresariais, vinculación con coñecemento e teorías básicas.                                                                                                                                                                                                     |
| A5     | CE5 - Comprender a tecnoloxía nova e existente e o seu impacto para os novos/futuros mercados.                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| A9     | CE9 - Comprender os principios éticos, identificar as implicacións para as organizacións empresariais, deseño de escenarios.                                                                                                                                                                                                                                               |
| A11    | CE11 - Definir criterios de acordo de cómo unha empresa é definida e vincular os resultados coa análise do entorno para identificar perspectivas.                                                                                                                                                                                                                          |
| A17    | CE17 - Identificar o impacto dos elementos micro e macroeconómicos na organización empresarial.                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| A19    | CE19 - Identificar novos desenvolvementos de organizacións empresariais para afrontar con éxito o entorno cambiante.                                                                                                                                                                                                                                                       |
| A20    | CE20 - Identificar e operar o software adecuado. Diseñar e implementar sistemas de información.                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| A21    | CE21 - Identificar e utilizar as ferramentas adecuadas de matemáticas e estatística.                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| A22    | CE22 - Planificar e xestionar os recursos humanos das organizacións.                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
| A24    | CE24 - Derivar dos datos información relevante imposible de recoñecer por non profesionais.                                                                                                                                                                                                                                                                                |
| B1     | CB1 - Que os estudantes demostrasen posuír e comprender coñecementos nunha área de estudo que parte da base da educación secundaria xeneral, e se adoita encontrar a un nivel que, se ben se apoia en libros de texto avanzados, inclúe tamén algúns aspectos que implican coñecementos procedentes da vangarda do seu campo de estudo.                                    |
| B2     | CB2 - Que os estudantes saiban aplicar os seus coñecementos ao seu traballo ou vocación dunha forma profesional e posúan as competencias que adoitan demostrarse por medio da elaboración e defensa de argumentos e a resolución de problemas dentro da súa área de estudo.                                                                                                |
| B3     | CB3 - Que os estudantes teñan a capacidade de reunir e interpretar datos relevantes (normalmente dentro da súa área de estudo) para emitir xuízos que inclúan unha reflexión sobre temas relevantes de índole social, científica ou ética.                                                                                                                                 |
| B4     | CB4 - Que os estudantes poidan transmitir información, ideas, problemas e solucións a un público tanto especializado como non especializado.                                                                                                                                                                                                                               |
| B5     | CB5 - Que os estudantes desenvolvesen aquelas habilidades de aprendizaxe necesarias para emprender estudos posteriores cun alto grao de autonomía.                                                                                                                                                                                                                         |
| B6     | CG1 - Que os estudantes formados sexan profesionais versátiles, capacitados tanto de iniciar o seu propio negocio como de desempeñar labores de deseño, planificación, organización, xestión, asesoramento e avaliación nas áreas e departamentos contables, financeiros e fiscais de organizacións empresariais, con especial referencia ás pequenas e medianas empresas. |



|     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| B7  | CG2 - Que os estudantes posúan unha elevada capacitación metodolóxica de xestión e tratamento da información que lles proporcione vantaxes competitivas, non só no seu labor profesional, senón nunha sociedade global en permanente transformación. Para iso, o Grao debe estar dotado dun axeitado nivel de interdisciplinidade, transversalidade e integración nas súas materias.                                                               |
| B8  | CG3 - Que os estudantes presten especial atención aos cambios que, tanto en conceptos, coma en metodoloxía ou en aplicacións, implican no mundo empresarial as novas tecnoloxías da información e as comunicacións. Así mesmo deben poder obter e actualizar os coñecementos específicos que teñan como base a aparición de novas leis e regulamentos que afecten ao mundo fiscal, financeiro ou contable.                                         |
| B9  | CG4 - Que os estudantes integren a aprendizaxe na súa vida e no seu labor profesional, a través da metodoloxía de ensino que lles achega o Grao, o cal lles proporciona unha formación básica xeral que servirá como puntal para a formación continua ao longo da vida.                                                                                                                                                                            |
| B10 | CG5 - Que os estudantes teñan unha perspectiva integral e destreza no manexo dos conceptos, técnicas e ferramentas empregados en cada unha das diferentes áreas funcionais, con especial referencia ás contables, financeiras e fiscais da empresa; así como entender as relacións que existen entre elas e cos obxectivos xerais da organización. Todo iso tendo en conta os principios de sustentabilidade e responsabilidade social das mesmas. |
| B11 | CG6 - Que os estudantes saiban identificar e anticipar oportunidades, asignar recursos, organizar a información, realizar asesoramento fiscal e contable, control orzamentario, xestión de tesouraría, auditorías de contas e temas concursais (suspensións de pagamentos e quebras), tomar decisións en condicións de incerteza e avaliar resultados.                                                                                             |
| B12 | CG7 - Que os estudantes sexan capaces de liderar proxectos nas áreas de valoración da empresa, de dirección estratéxica e financeira; deben poder entender a información contable das empresas co fin de obter conclusións e realizar predicións tanto sobre rendementos coma sobre riscos futuros.                                                                                                                                                |
| B13 | CG8 - Que os estudantes identifiquen os requisitos legais da información financeira aos que a empresa debe enfrontarse.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| B14 | CG9 - Que os estudantes manifesten respecto aos dereitos fundamentais e de igualdade entre homes e mulleres, o respecto e a promoción dos Dereitos Humanos e os principios de igualdade de oportunidades, non discriminación e accesibilidade universal das persoas con discapacidade.                                                                                                                                                             |
| C1  | CT1 - Expresarse correctamente, tanto de forma oral coma escrita, nas linguas oficiais da comunidade autónoma.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| C2  | CT2 - Dominar a expresión e a comprensión de forma oral e escrita dun idioma estranxeiro.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| C3  | CT3 - Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e as comunicacións (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo da súa vida.                                                                                                                                                                                                                                                              |
| C4  | CT4 - Desenvolverse para o exercicio dunha cidadanía aberta, culta, crítica, comprometida, democrática e solidaria, capaz de analizar a realidade, diagnosticar problemas, formular e implantar solucións baseadas no coñecemento e orientadas ao ben común.                                                                                                                                                                                       |
| C5  | CT5 - Entender a importancia da cultura emprendedora e coñecer os medios ao alcance das persoas emprendedoras.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| C6  | CT6 - Valorar criticamente o coñecemento, a tecnoloxía e a información dispoñible para resolver os problemas cos que deben enfrontarse.                                                                                                                                                                                                                                                                                                            |
| C7  | CT7 - Asumir como profesional e cidadán a importancia da aprendizaxe ao longo da vida.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| C8  | CT8 - Valorar a importancia que ten a investigación, a innovación e o desenvolvemento tecnolóxico no avance socioeconómico e cultural da sociedade.                                                                                                                                                                                                                                                                                                |

| Resultados da aprendizaxe                                                                                                                                                         |                               |          |  |
|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|----------|--|
| Resultados de aprendizaxe                                                                                                                                                         | Competencias do título        |          |  |
| Apreciar o papel desempeñado polos factores económicos e os factores institucionais nos procesos de desenvolvemento económico                                                     | A1<br>A3<br>A17               | B9       |  |
| Coñecer e entender a realidade económica internacional e española, as súas transformacións no longo prazo, os sectores produtivos, e as institucións económicas e a súa evolución | A1<br>A3<br>A11<br>A17<br>A22 | B3<br>B7 |  |
| Establecer comparacións entre os diferentes mercados de traballo ao longo do tempo e dos países                                                                                   | A11<br>A19                    |          |  |



|                                                                                                                                                                                            |                        |                |                |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------|----------------|----------------|
| Apreciar como as diferenzas nos ámbitos culturais, legais, políticos, sociais... etc afectaron ao funcionamento dos mercados de traballo e os dereitos dos traballadores e o seu benestar. | A11<br>A19             |                |                |
| Axudar a entender a orixe e persistencia das desigualdades socio-económicas entre os diferentes países                                                                                     | A3                     |                | C6<br>C8       |
| Mostrar a existencia dunha realidade laboral plural, diversa e dinámica, que non pode aprenderse cunha teoría ou un modelo universal                                                       |                        |                | C4             |
| Comprender como o factor traballo reaccionou ante os cambios nos mercados, as tecnoloxías e as institucións dende unha perspectiva de longo prazo                                          | A3<br>A5<br>A11<br>A17 | B8             | C7             |
| Capacidade de expresión, oral e escrita                                                                                                                                                    |                        | B1<br>B4<br>B5 | C1<br>C2       |
| Capacidade de busca, selección e elaboración de información                                                                                                                                | A24                    | B13            | C6             |
| Capacidade de aplicación dos coñecementos adquiridos a través da interpretación do material estatístico, gráfico e documental                                                              |                        | B2<br>B10      | C3<br>C6       |
| Destreza na aplicación de técnicas cuantitativas para o tratamento de repertorios estatísticos                                                                                             | A1                     |                | C4             |
| Avaliar o comportamento, a cultura e a estratexia das empresas                                                                                                                             | A20<br>A21<br>A24      | B11            |                |
| Estimular o desenvolvemento do afán de superación e liderado, favorecendo a capacidade de convicción e de aceptación dos puntos de vista dos demais                                        | A21                    |                |                |
| Potenciar a creatividade e a innovación                                                                                                                                                    |                        | B6<br>B12      | C1<br>C4<br>C6 |
| Fomentar a iniciativa persoal e emprendedora                                                                                                                                               |                        |                | C5<br>C7       |
| Asumir responsabilidades á hora de lograr unha aprendizaxe e un desenvolvemento persoal e profesional (Planificación do Desenvolvemento Persoal)                                           | A1                     |                | C3<br>C7       |
| Contribuír ao recoñecemento da diversidade e a multiculturalidade                                                                                                                          |                        | B14            | C4             |
| Facilitar o desenvolvemento dun compromiso ético                                                                                                                                           | A9                     |                | C4             |

| Contidos                                                                         |          |
|----------------------------------------------------------------------------------|----------|
| Temas                                                                            | Subtemas |
| TEMA 1. O pensamento económico e o mercado de traballo                           |          |
| TEMA 2. Aspectos metodolóxicos e conceptuais do mercado de traballo              |          |
| TEMA 3. Evolución histórica do mercado de traballo                               |          |
| TEMA 4. Aspectos institucionais e políticas laborais                             |          |
| TEMA 5. O mercado de traballo na economía española: tendencias e transformacións |          |
| TEMA 6. A inserción dos mozos no mercado de traballo                             |          |
| TEMA 7. Aproximación a outros mercados de traballo da economía mundial           |          |

| Planificación         |              |                   |                                           |              |
|-----------------------|--------------|-------------------|-------------------------------------------|--------------|
| Metodoloxías / probas | Competencias | Horas presenciais | Horas non presenciais / traballo autónomo | Horas totais |



|                                                                                                                          |                                                                                             |    |    |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|----|----|----|
| Actividades iniciais                                                                                                     | A5 A9 B8 B13 C7                                                                             | 1  | 1  | 2  |
| Sesión maxistral                                                                                                         | A3 A11 A17 A22 B6<br>B10 B14                                                                | 17 | 28 | 45 |
| Presentación oral                                                                                                        | C1 C2                                                                                       | 6  | 6  | 12 |
| Lecturas                                                                                                                 | A1 C5 C8                                                                                    | 0  | 15 | 15 |
| Obradoiro                                                                                                                | A20 B1 B4 B5 B9 B11<br>C3 C4 C6                                                             | 15 | 0  | 15 |
| Proba mixta                                                                                                              | A24 A22 A21 A19<br>A17 A11 A9 A5 A3 A1<br>B14 B13 B12 B11<br>B10 B9 B8 B7 B6 B4<br>B3 B2 C1 | 2  | 51 | 53 |
| Atención personalizada                                                                                                   |                                                                                             | 8  | 0  | 8  |
| *Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado |                                                                                             |    |    |    |

| Metodoloxías         |                                                                                                                                                                                                                 |
|----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Metodoloxías         | Descrición                                                                                                                                                                                                      |
| Actividades iniciais | O profesor presentará a materia ao estudante e, se fose o caso, avaliará os seus coñecementos previos                                                                                                           |
| Sesión maxistral     | O profesor explicará contenidos básicos da materia                                                                                                                                                              |
| Presentación oral    | O estudante deberá presentar oralmente varios temas relacionados ca materia                                                                                                                                     |
| Lecturas             | O estudante realizaraas sobre aspectos do temario da materia. O profesor poderá seleccionar as lecturas máis oportunas de entre a bibliografía da materia.                                                      |
| Obradoiro            | O estudante realizaraos sobre as lecturas programadas. Poderán consistir en solución de problemas, ensaios, respostas a preguntas, resumos, etc. Poderán ser obxecto de seminarios, debates ou postas en común. |
| Proba mixta          | Proba escrita sobre os coñecementos teóricos e prácticos adquiridos sobre a materia. Trátase dos exames oficiais da materia, durante os períodos de exames.                                                     |

| Atención personalizada         |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |
|--------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Metodoloxías                   | Descrición                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Presentación oral<br>Obradoiro | <p>O estudante pode recibir atención personalizada para resolver as súas dúbidas sobre a materia, principalmente nas titorías no despacho.</p> <p>As titorías en grupo reducido planifícanse ao longo do curso. Estarán destinadas a reforzar a aprendizaxe autónoma do alumno a través do seguimento e a supervisión das distintas actividades programadas (procura de datos económicos, fontes bibliográficas, resolución de problemas, exposición de traballos, seminarios, etc.)</p> <p>Para os estudantes con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e exención de asistencia, acordarase ao comezo do curso un calendario específico de titorías compatible coa súa dedicación.</p> |

| Avaliación        |                                                                                             |                                                                                                                                      |               |
|-------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Metodoloxías      | Competencias                                                                                | Descrición                                                                                                                           | Cualificación |
| Proba mixta       | A24 A22 A21 A19<br>A17 A11 A9 A5 A3 A1<br>B14 B13 B12 B11<br>B10 B9 B8 B7 B6 B4<br>B3 B2 C1 | Unha ao final do curso. Realizarase en período de exames                                                                             | 30            |
| Presentación oral | C1 C2                                                                                       | Valorarase a adecuación do tema exposto á materia, o seu grao de dificultade, o dominio do tema e a habilidade na comunicación oral. | 30            |



|           |                                 |                                                                                                                                                                                            |    |
|-----------|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Obradoiro | A20 B1 B4 B5 B9 B11<br>C3 C4 C6 | Varios ao longo do curso, sobre as lecturas programadas. Valorarase en gran medida o esforzo persoal e a aprendizaxe continua. A súa avaliación comprende a lectura previa correspondente. | 40 |
|-----------|---------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|

## Observacións avaliación

Cada taller terá unha avaliación única para cada estudante que a realice. O conxunto deste tipo de actividades pondera o 40% na cualificación final. Para obter cualificación de "non presentado", os estudantes non poderán realizar actividades que ponderen o 20% ó máis na avaliación do curso, independentemente da cualificación obtida nelas.

Todas as oportunidades de avaliación realizaranse cos mesmos criterios, manténdose, por tanto, as cualificacións da avaliación continua (talleres, presentación oral) realizadas durante o curso.

Estudantes con recoñecemento de dedicación a tempo parcial e exención de asistencia: Deberán comunicarse co profesor nas 2 primeiras semanas de curso, podendo elixir entre: a) o sistema de avaliación do resto de estudantes adaptado ás súas circunstancias (por exemplo, realizando os talleres fóra de horario de clase e enviándoos por correo electrónico) ou b) unha avaliación só con proba mixta que represente o 100% da cualificación; sería aplicable o descrito para esta proba para o resto de estudantes, salvo que, neste caso, habería que ter 5 ó máis sobre 10 para superar a materia. Esta elección manteríase para todas as súas oportunidades de avaliación.

Condições de realización da avaliación final. Está prohibido acceder á aula de exame con calquera dispositivo que permita a comunicación co exterior e/ou o almacenamento de información.

## Fontes de información



## Bibliografía básica

Bibliografía Addison, J. T. y Welfens, P. J. (1998): Labor markets and social security : wagecosts, social security financing and labor market reforms in Europe . Berlin:Springer. AIZPURU, Mikel y RIVERA, Antonio (1994), Manual de historia social del trabajo ,Siglo XXI, Madrid. ALDCROFT, D. H. (2003): Historia de la economía europea, 1914-2000, Barcelona, Crítica. Alonso Benito, L. E. (1999): Trabajo y ciudadanía. Estudios sobre la crisis de la sociedad salarial . Madrid, Editorial Trotta. Alonso Olea, Manuel. (1987): De la servidumbre al contrato de trabajo , Madrid : Tecnos. Alvir, Rafael...[et al.] (2003): Sociedad del trabajo y sociedad del conocimiento en la era de la globalización ,Madrid : Prentice Hall. Ambrosius, G. y Hubbard, W. H. (1992): Historiasocial y económica de Europa en el siglo xx .Madrid: Alianza. ARENAS POSADAS Carlos (2003), Historia Económica del Trabajo: (Siglos XIX y XX ), Tecnos, Madrid. AROSTEGUI, Julio, BUCHRUCKER, Cristian y SABORIDO, Jorge (2002), El mundo contemporáneo. Historia y problemas, Crítica, Barcelona. Auer, P. [ed.] (2001): Changing labour markets in Europe: the role of institutions and policies . Geneva: International Labour Office. Babiano Mora, J. (1995): Emigrantes, cronómetros y huelgas. Un estudio sobre el trabajo y los trabajadores durante el franquismo (Madrid, 1951-1977) .Madrid: Siglo XXI. Babiano Mora, J. (1998): Paternalismo industrial y disciplina fabril en España (1938-1958) . Madrid: CES. BALDWIN, P. (1992): La política de solidaridad social. Bases sociales del Estado del bienestar europeo, (1875-1975). Madrid, MTSS. Borderías, C. y López Guallar, P. (2001), La teoría del salario obrero y la subestimación del trabajo femenino en Ildefonso Cerdà , Quaderns del Seminari d'Historia de Barcelona, monográfico nº 5, Barcelona: Ayuntamiento de Barcelona. Borderías, Cristina (2007): Género y políticas del trabajo en la España contemporánea :1836-1936 , Barcelona : Publicacions i Edicions de la Universitat de Barcelona : Icaria. Borderías, Cristina (2009): La historia de las mujeres: perspectivas actuales, Asociación Española de Investigación en Historia de las Mujeres . Coloquio Internacional (13º. 2006 Barcelona), Barcelona: Icaria. CARRERAS, A. Y TAFUNELL, X. Historia económica de la España contemporánea, Barcelona, Crítica. CASTILLO, S., y otros (eds.) (2007), Estados y relaciones de trabajo en la Europa del siglo XX , Fundación Largo Caballero y Editorial Cinca, Madrid. COMÍN, F., HERNÁNDEZ, M. y LLOPIS, E. (eds.), (2005), Historia económica mundial. Siglos X-XX , Barcelona, Crítica. Coriat, Benjamín (1982): El taller y el cronómetro. Ensayo sobre el taylorismo, el fordismo y la producción en masa, Madrid, Siglo XXI. CRUZARTACHO, S. Y PONCE ALBERCA, J. (coord.) (2011), El mundo del trabajo en la conquista de las libertades , Universidad de Jaén, Jaén. CRUZ, R. Y PÉREZ LEDESMA, M. (1997), Cultura y movilización en la España contemporánea , Madrid, Alianza Editorial. DELA CALLE, M. D. Y REDERO SAN ROMÁN, M. (eds.) (2008), Movimientos sociales en la España del siglo XX , Eds. Universidad de Salamanca. De la Torre, J. y Sanz Lafuente, G. [eds.] (2009): Migraciones y coyuntura económica del franquismo a la democracia . Zaragoza: Prensas Universitarias de Zaragoza. DUNLOP, J. T. (1978): Los sistemas de relaciones laborales, Madrid. MTSS. Dunlop, John T. Walter Galenson (1985): El trabajo en el siglo XX , Madrid : Ministerio de Trabajo y Seguridad Social. Ehmer, Josef and Catharina Lis (2009): The idea of work in Europe from antiquity to modern times , Farnham : Ashgate. Espina, Á. (1982): ¿La participación femenina en la actividad económica. El caso español?, en R. Conde [Comp.], Familia y cambios social en España , pp. 283-349. Madrid: Centro de Investigaciones Sociológicas. Espina, Á. (2005): ¿¿Existe un modelo europeo de empleo? El proceso de Luxemburgo?, Boletín ICE , 820, pp. 123-167. Fernández Fernández, Melchor y Víctor Montuega Gómez (coordinadores) (2009): El mercado de trabajo en España : otros aspectos relevantes, Santiago, Lóstrego. Fina Sanglas, L. (2001): Mercado de trabajo y políticas de empleo , Madrid: CES. Fina Sanglas, L., González de Lena, F. y Pérez Infante, J. I. (2001): Negociación colectiva y salarios en España .Madrid: CES. Gallego Abaroa, Elena (2010): Historia breve del mercado de trabajo : (de los orígenes a J.M. Keynes), Madrid : EcoBook. Gálvez Muñoz, L. (2006): ¿Los mercados de trabajo en la España del siglo XX?, en A. González Enciso y J. Manuel Matés [coord.] Historia Económica de España , pp. 833-858. Barcelona: Ariel. Gálvez Muñoz, L. (2010): ¿Paro sin seguro de desempleo: la lucha contra la desocupación durante el primer franquismo (1939-1961)?, Revista de la Historia de la Economía y de la Empresa , 4, pp. 251-284. Gálvez Muñoz, L. y Rodríguez Modroño, P. (2005): ¿Rigidez y flexibilidad en los mercados de trabajo en España. Una visión de largo plazo?, Temas Actuales de Economía , vol.1, pp.199-234. García, G. y Ródenas, C. (1999): ¿Mercado de trabajo?, en J. L. García Delgado [dir.]: Lecciones de economía española , pp.277-305. Madrid: Civitas. Gómez, S.; Contreras, I. y Gracia, M. D. (2009): Las reformas laborales en España y su impacto real en el mercado de trabajo en el período 1985-2008 . Navarra: IESE. González Moreno, Beatriz (2002): El estado social : naturaleza jurídica y estructura de los derechos sociales ,Madrid: Civitas. Hepple, Bob and Bruno Veneziani (ed.) (2004): The transformation of labour law in Europe : a comparative study of 15 countries, 1945-2004. HOBBSAWM, E. (2005): Historia del siglo XX (1914-1991), Barcelona, Crítica. Hobsbawm, E. J. (1987): El Mundo



del trabajo estudios históricos sobre la formación y evolución de la clase obrera ,Barcelona : Crítica [etc.], D.L. Lind, J.,Knudsen, H. y Jørgensen, H. [ed.] (2004): Labour and employment regulation in Europe . Brussels: Peter Lang.

Linden, M. van der. (2006): Historiatransnacional del trabajo, Alzira (Valencia) :Centro Francisco Tomás yValiente UNED : Fundación Instituto de Historia Social, D.L. Malo de Molina, J. L. (1984): El mercadode trabajo y la estructura salarial el caso español, 1963-1975 . Madrid:Ministerio de Trabajo y Seguridad Social Malo de Molina, J. L. (1993): ?Mercado detrabajo: empleo y salarios. Distorsiones y ajustes?, en J. L. García Delgado[dir.], España, Economía , pp. 1149-1178. Madrid: Espasa-Calpe. Malo, M. A.(2005): ?La evolucióninstitucional del despido en España: una interpretación en términos de unaccidente histórico?, Revista de Historia Económica , vol. XXIII (1), pp.83-115.

Maluquer, J. y Llonch, M. (2005): ?Trabajo y relaciones laborales?, en A. Carreras y X. Tafunell [coord.]: Estadísticas Históricas de España. Siglos XIX y XX ,pp. 115-1246. Madrid: Fundación BBVA.vol. III. MANZANARES MARTÍNEZ, D. A.; MARTÍNEZ SOTO, A. P. (1999): Historia social y económica contemporánea, Murcia, DM-ICE Universidad Murcia.Miguélez, F. y Prieto, C. [dir.] (1999): Las relaciones de empleo en España . Madrid: Siglo XXI. MIGUELEZ,F.; PRIETO, C. (Coord.) (1991): Las relaciones laborales en España, Madrid,MTSS.Molinero, C. e Ysàs, P. (1998): Productores Disciplinados y Minorías Subversivas Clase Obrera y Conflictividad Laboral en la España Franquista . Madrid: Siglo XXI. Moreno Fernández, José Ramón (2003): Materialespara la historia de las relaciones laborales, Madrid : Tecnos Moulier-Boutang,Yann. (2006): De la esclavitud al trabajo asalariado ,Tres Cantos (Madrid), Akal Munk, Ronaldo (2008): Globalización ytrabajo:la nueva "Gran Transformación ", [Barcelona?] : El viejotopo NASH,M. (2004), Mujeres en el mundo. Historia, retos y movimientos , Madrid,Alianza Editorial.Navarro, V. (2009): La situación social en España. Madrid: Biblioteca Nueva Fundación F. Largo Caballero. Navarro, V., Tur, M. y Campa, M. (2009): ?La situación de la clase trabajadora en España. Una comparación con los paísesde la UE-15 y EEUU?, El Viejo Topo , enero, pp. 121-133. Pérez Domínguez, C. A. (1994): ?El sistema de relaciones laborales en España: una revisión de la historia reciente?, Analesde estudios económicos y empresariales , 9, pp. 273-292. Pérez Infante, José Ignacio (2010): Lanegociación colectiva y los salarios en España: características y propuestasdereforma , documento inédito, Madrid,[http://www.ugt.es/actualidad/2010/julio/LA\\_NC\\_Y\\_LOS\\_SALARIOS\\_EN\\_ESPANA.pdf](http://www.ugt.es/actualidad/2010/julio/LA_NC_Y_LOS_SALARIOS_EN_ESPANA.pdf)PÉREZLEDESMA, M. Y CRUZ MARTÍNEZ, R. (1997), Cultura y movilización en la España contemporánea, Madrid, Alianza Editorial.POLLARD,S. (1991): La conquista pacífica. La industrialización de Europa, 1760-1970,Pons J.ySilvestre, J. (coords.) (2010), Los orígenes del estado de bienestar en España: los seguros de accidente, vejez, desempleo y enfermedad, Pressas Universitarias de Zaragoza. Prados dela Escosura, L. (2003): Elprogreso económico de España (1850-2000). Madrid: Fundación BBVA. Prieto, Carlos (1994): Los trabajadores y sus condiciones de trabajo, Madrid: Ediciones HOAC RECIO,A (1997), Trabajo, personas, mercados. Manual de economía laboral, Icaria-Fuhem, Barcelona.Reich,Michael (2010): Labor in the era of globalization , New York : Cambridge University Press Ritter,G. A. (1991): El estado social, suorigen y desarrollo en una comparación internacional, Madrid, Ministerio deTrabajo y Seguridad SocialRodríguez Labandeira, J. El trabajo ruralen España (1876-1936). Madrid;1991. Ruesga, S. M.,Valdés Dal-Ré, F. y Zulfiaur,J. M.[coord.] (2005): Transformaciones laborales en España. A XXV años de lapromulgación del Estatuto de los Trabajadores . Madrid: Ministerio deTrabajo y Asuntos Sociales. Sala Franco, T. (2005): ?Lastransformaciones del Estatuto de los Trabajadores a lo largo de veinticinco años de vigencia?, en S.M. Ruesga, F. Valdés Dal-Ré y J.M. Zulfiaur [coord.]: Transformacioneslaborales en España. A XXV años de la promulgación del Estatuto de losTrabajadores , pp. 259-270. Madrid: Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.Salort i Vives, S. (2012): Revoluciones industriales, trabajo y Estado de bienestar. La gran ruptura mundialcontemporánea , Madrid: SilexSARASÚA,C. Y GÁVEZ, I. (coords.) (2003), ¿Privilegios o eficiencia?: mujeres y hombres en los mercados de trabajo ?, Alicante, Servicio de Publicaciones dela Universidad de Alicante.Sarasúa, C. y Molinero, C. (2009): ?Trabajoy niveles de vida en el Franquismo. Un estado de la cuestión desde una perspectiva de género?, en C. Borderías [eds.]: La Historia de las mujeres:perspectivas actuales, pp. 309-354. Barcelona: Icaria. Sarasúa, Carmen (2005): Trabajo y trabajadores en la España del siglo XIX., Working Papers (Universitat Autònoma de Barcelona. Unitat d'Història Econòmica ), Nº. 7 [http://www.h-economica.uab.es/wps/2005\\_07.pdf](http://www.h-economica.uab.es/wps/2005_07.pdf)Sarasúa, Carmen y Lina Gálvez (eds.) (2003): Privilegios o eficiencia? mujeres y hombres en los mercados de trabajo, Publicación Alicante: Universidad de Alicante, 2003 Segura Sánchez, J. (2004): ?Las reformas delmercado de trabajo español?, en E. Fuentes Quintana [dir.]: Economía yEconomistas españoles. La economía como profesión , vol. 8, pp.699-714.Barcelona: Galaxia-Gutenberg-Círculo de Lectores. Serrano Martínez, Á. y Malo de Molina, J.L.(1979): Salarios y Mercado de Trabajo en España . Madrid: H. Blume. SHUBERT,A. (1990): Historia Social de España



(1800-1990), Madrid, Nerea. Silver, B. J. (2005): Fuerzas de trabajo: los movimientos obreros y la globalización desde 1870, Madrid, Akal. SOTOCARMONA, A. (1989): El trabajo industrial en la España contemporánea, 1874-1936, Barcelona, Anthropos. Soto Carmona, A. El trabajo industrial en la España contemporánea, 1874-1936. Barcelona; 1989. TARROW, S. (2004), Poder en movimiento. Los movimientos sociales, la acción colectiva y la política, Madrid, Alianza Editorial. TILLY, CH. (2008), Los movimientos sociales, 1768-2008: desde sus orígenes, Crítica, Barcelona. TOHARIA, L. (1983), El mercado de trabajo: teorías y aplicaciones, Alianza Universidad, Madrid. Toharia, L. (1983), Introducción en Toharia, L. (Comp.): El mercado de trabajo: Teorías y aplicaciones. Alianza Universidad Textos, Madrid, págs. 9-37. Toharia, L. (2003): ¿El mercado de trabajo en España, 1978-2003?, Boletín Económico ICE, 811, pp. 203-220. Toharia, L. [dir.] (1998): El mercado de trabajo en España. Madrid: Mc Graw-Hill. Torres López, Juan y Montero Soler, Alberto: Trabajo, empleo y desempleo en la teoría económica: la nueva ortodoxia, Principios Nº3/2005, 5-34 [http://www.fundacionsistema.com/media/pdf/ppios3\\_torres-montero.pdf](http://www.fundacionsistema.com/media/pdf/ppios3_torres-montero.pdf) TORTELLA, G. (2005), Los orígenes del siglo XX. Un ensayo de historia social y económica contemporánea, Madrid, Taurus. Van der Linden, M. (2008): Workers of the world: essays toward a global labor history. Leiden: Brill. Vilar Rodríguez, M. (2006): ¿La distribución funcional de la renta en España entre 1914 y 1959: Una propuesta de análisis?, Investigaciones de Historia Económica, 6, pp. 105-136. Vilar Rodríguez, M. (2009): Los salarios del miedo. Mercado de trabajo y crecimiento económico en España durante el franquismo. Santiago de Compostela: Fundación 10 marzo. Vilar Rodríguez, M. (2012): ¿De aquellas arenas estos lodos: el mercado de trabajo en España desde una perspectiva histórica?, Revista Galega de Economía 21, 1. Villares, R. (ed.) (2007): O mundo do traballo en Galicia, Santiago, FEUGAVVAA (2011): El trabajo y la Memoria Obrera, Guadalajara: Archivo Histórico Provincial de Guadalajara. VVAA (2012): El mercado de trabajo en la obra de Luis Toharia, Madrid, Ministerio de Empleo y Seguridad Social, Subdirección General de Información Administrativa y Publicaciones. YSAS, P. (2008), ¿El movimiento obrero durante el franquismo. De la resistencia a la movilización (1940-1975)?, Cuadernos de Historia Contemporánea, Vol. 30, pp. 165-184. Zamagni, V. (2002): Historia económica de la Europa contemporánea de la revolución industrial a la integración europea. Barcelona: Crítica.



|                                    |                                                                                                                                                    |
|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <b>Bibliografía complementaria</b> | Na páxina web de moodle, colgaranse as lecturas obrigatorias correspondentes a cada tema, que se debaterán en clase como parte da materia de exame |
|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|

## Recomendacións

**Materias que se recomenda ter cursado previamente**

**Materias que se recomenda cursar simultaneamente**

**Materias que continúan o temario**

## Observacións

O alumnado terá a obriga de consultar con regularidade a páxina de moodle da materia, pois será a vía que a profesora utilizará para colgar información sobre todos os aspectos relacionados coa materia. Esta materia esta deseñada para que os estudantes poidan mellorar a súa preparación de cara á elaboración e presentación do traballo de fin de grao

(\*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías